

AMNESTY INTERNATIONALIN SUOMEN OSASTON VAATIMUKSET TULEVALLE HALLITUKSELLE

HELMIKUU 2007

Naisiin kohdistuva väkivalta on merkittävä ihmisoikeusongelma sekä Suomessa että muualla maailmassa. Amnesty Internationalin Suomen osaston tavoitteena on, että väkivallan vähentäminen on näkyvästi esillä tulevassa hallitusohjelmassa.

1 JÄRKEÄ JA TEHOA VÄKIVALLAN VASTAISEN TYÖN TOTEUTUKSEEN

Naisiin kohdistuva väkivalta on ihmisoikeusongelma, jonka poistamiseksi on Suomessa jo nyt tarjolla monia hyviä ratkaisumalleja. Tällä hetkellä riittäviä tuloksia ei kuitenkaan synny, koska näitä malleja ei käytetä tehokkaasti.

Eri ministeriöissä on käynnissä monta väkivallan ehkäisyyn liittyvää ohjelmaa. Hankkeet ovat hyviä ja tarpeellisia, mutta eivät riittäviä. Iso ongelma on työn pirstaleisuus: yhteiset suuntaviivat puuttuvat ja kokonaisuuden koordinointi on sekavaa. Suuri osa väkivallan tunnistamiseen, hoitamiseen ja ehkäisyyn jo kehitetyistä hyvistä malleista ja käytännöistä vasta odottaa leviämistään laajaan käyttöön. Tämä

tarkoittaa, että kymmenet tuhannet suomalaiset naiset joutuvat edelleen elämään elämää, jossa väkivalta on arkipäivää.

Amnestyn mielestä tehokas naisiin kohdistuvan väkivallan vastainen työ vaatii kansallisen naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen toimintaohjelman, joka kokoaa ja tehostaa eri ministeriöiden alaisuudessa tehtävää työtä. Ohjelman tehokas toteuttaminen vaatii lisäksi pysyvän asiantuntijaelimen. Elimellä tulisi olla käytössään riittävästi rahaa ja henkilökuntaa sekä valtaa, vastuuta ja asiantuntemusta työn koordinoimiseen.

2 TURVAA VÄKIVALLAN UHREILLE LAKEJA UUDISTAMALLA

Tehokas väkivaltatilanteisiin puuttuminen vaatii toimivia palveluja, joilla tarjotaan apua sekä väkivallan uhreille, tekijöille että todistajille. Kun käytössä on osaavaa neuvontaa, terveyspalveluita, turvakoteja, tukiryhmiä ja oikeusapua, väkivaltakierre pystytään usein katkaisemaan. Väkivalta vähenee ja uhrien asema helpottuu.

Tällä hetkellä riittäviä palveluita on tarjolla vain harvassa kunnassa. Puutetta on sekä poliittisesta tahdosta, viranomaisten tehokkaasta yhteistyöstä että

tiedosta ja osaamisesta. Myös alueelliset erot palvelujen tarjonnassa ovat suuria.

Amnestyn mielestä Suomessa pitäisi säätää lailla kuntien velvollisuudesta tarjota riittävät auttamispalvelut väkivallan osapuolille sekä ehkäistä väkivaltaa. Lisäksi tulee selvittää muut lainsäädännön uudistustarpeet, jotka liittyvät väkivallan estämiseen, uhrien suojeluun ja tekijöiden rangaistuksiin.

3 IHMISKAUPAN UHRIEN SUOJELUUN ON TAATTAVA RIITTÄVÄT RESURSSIT

Ihmiskauppa on vakava ihmisoikeusloukkaus. Ihmiskaupan uhreiksi joutuneilla naisilla on suuri riski joutua väkivallan, seksuaalisen väkivallan ja hyväksikäytön kohteeksi. Ulkoministeriön työryhmän arvion mukaan Suomi on vuosittain satojen ihmiskaupan uhrien kauttakulku- ja kohdema. Todellisia lukuja ei tiedetä, sillä uhrien tunnistaminen on vaikeaa. Ne jotka tarvitsevat apua, eivät välttämättä uskalla tai pysty hakemaan sitä. He eivät myöskään tiedä, kuinka toimia vieraassa maassa apua saadakseen – tai seuraako yhteydenotosta viranomaisiin vaikeuksia heille itselleen.

Suomi laati keväällä 2005 kattavan ihmiskaupan vastaisen toimintasuunnitelman ja sen pohjalta ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän. Avun piiriin päässeille ihmiskaupan uhreille voidaan myös myöntää

oleskelulupa Suomessa. Luvan ennakkoehtona on kuitenkin yleensä yhteistyö viranomaisten kanssa. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi velvollisuutta antaa tietoja omasta hyväksikäyttäjistä. Pelkona on, että käytäntö saattaa nostaa entisestään uhrien kynnystä hakea apua.

Amnestyn mielestä on tärkeää, että ihmiskaupan uhrien auttamiseen varataan heti työn alkutaipaleella tarpeeksi rahaa ja henkilökuntaa. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota uhrien tunnistamiseen. Ihmiskaupan uhrin yhteistyö viranomaisten kanssa ei saa olla edellytys uhrille tarkoitetun oleskeluluvan myöntämiselle. Suomen on myös ratifioitava Euroopan neuvoston ihmiskaupan vastainen sopimus.

4 SUKUPUOLEEN PERUSTUVAA VAINOA PAKENEVILLE ANNETTAVA TURVAPAikka

Suomen hallitus voi toimia väkivallan uhriksi joutuneiden naisten puolesta myös varmistamalla, että Suomessa myönnetään turvapaikkoja naisille, jotka ovat paenneet mm. seksuaalista väkivaltaa, pakkoaborttia tai –sterilisaatiota tai sukuelinten silvontaa.

Turvapaikkajärjestelmässä on perinteisesti painottunut sellaisten ihmisten suojelu, jotka ovat paenneet poliittisesta toiminnastaan johtuvaa vainoa. Naisiin kohdistuvat ihmisoikeusloukkaukset tapahtuvat usein kodin tai yhteisön seinien sisäpuolella, eivät julkisesti. Siksi niitä ei ole perinteisesti hahmotettu turvapaikkaperusteiksi. Ongelmana on myös tiedon saaminen hakijan väkivaltakokemuksista. Naisten voi olla turvapaikkapuhuttelussa vaikea kertoa esimerkiksi raiskauksesta tai sukuelinten silvonnasta, jos haastattelija on mies tai paikalla on naisen muita perheenjäseniä.

Suomen lainsäädännössä asiaan on kiinnitetty huomiota, mutta soveltamisessa on parantamisen varaa. Myös EU-lainsäädännön mukaan sukupuolinäkökulma pitäisi ottaa huomioon turvapaikkahakemusten käsittelyssä. Käytännöt kuitenkin vaihtelevat, ja lopputulos on kiinni hakemusta käsittelevän maan viranomaisten valvutuneisuudesta.

Amnestyn mielestä sukupuoleen perustuvaa vainoa, kuten sukuelinten silpomista, pakkoavioliittoa tai lähisuhde-väkivaltaa pakenevia naisia on suojeltava myöntämällä heille turvapaikka. Suomen on laadittava tästä selkeät ohjeet. Vastaavat ohjeet tarvitaan myös Euroopan unionin yhteiseen turvapaikkapolitiikkaan.

5 KONFLIKTIALUEIDEN NAISTEN OIKEUKSIA SUOJELTAVA SUUNNITELMALLISESTI

Suomen hallitus voi vaikuttaa myös naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseen konfliktialueilla. On tärkeää varmistaa, että naisten oikeudet, erityisongelmat ja –tarpeet otetaan nykyistä paremmin huomioon kaikessa kriisinhallinnassa, kehitysyhteistyössä ja humanitaarisessa työssä.

Aseellisissa konflikteissa naiset joutuvat usein seksuaalisen väkivallan kohteeksi. Konfliktin jälkeen naisten on usein vaikea päästä vaikuttamaan rauhan rakentamiseen ja yhteiskunnan jälleen-rakentamiseen. Joissakin tapauksissa myös rauhanturvaajat ja avustustyöntekijät ovat syyllistyneet konfliktialueiden naisten seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja lisänneet naiskaupan kysyntää alueella.

Naisten erityistarpeet ja osallistumismahdollisuudet pitäisi osata huomioida muun muassa pakolaisleireillä, kehityshankkeissa, viranomaisten koulutuksessa ja oikeusjärjestelmän rakentamisessa.

Amnestyn mielestä Suomen tulee laatia oma toimintaohjelma siitä, kuinka YK:n naisia, sotaa ja rauhaa koskeva päätöslauselma 1325 pannaan tehokkaasti toimeen. Sukupuolinäkökulma on huomioitava kaikessa kriisinhallintatyössä, naisten määrää operaatioiden työntekijöinä on lisättävä ja henkilökunnan koulutusta kehitettävä.